

Шляхи формування особистості у профільному навчанні

Лов'янова Ірина Василівна.

Криворізький державний педагогічний університет.

У статті розкриваються деякі напрямки роботи профільного навчального закладу в процесі формування особистості, здатної до саморозвитку й самовдосконалення.

Some directions of the work profile educational institution open in article in process of the shaping to personality capable to self-development and self-perfection.

Сучасний стан суспільства, соціально-психологічні передумови його розвитку висувають певні вимоги до особистості, яка прагне стати повноправним членом суспільства. Випускники шкіл, ліцеїв, гімназій, які роблять свої перші кроки в доросле самотійне життя, мають бути якнайкраще підготовлені до нього в стінах школи. Як свідчить аналіз психолого-педагогічної літератури, спостереження за життям і навчанням учнів старшої школи, власний досвід спілкування зі старшокласниками, індивідуально-психологічні особливості цього вікового періоду не лише сприяють, а й усіма своїми характеристиками вимагають спеціального ставлення до учнів старшого шкільного віку. Так, у цей період в учнів значно зростає потреба в самоконтролі й самовихованні, у пізнанні своїх здібностей і можливостях їх реалізації, розвивається ініціатива й саморегуляція. Старшокласник виявляє поглиблену зацікавленість до самого себе, свого мислення, своїх переживань.

Своєчасна зацікавленість інтересами учня, співучасть і допомога розібратися в собі, проявлена вчителем, не тільки надає впевненості юнакові або дівчині, а здебільшого сприяє розвитку таких якостей, як спостережливість, вибірковість, критичність. Особливо це стає важливим у момент, коли мотиви навчання набувають для старшокласника важливого життєвого значення.

У сучасних умовах розвитку освіти розв'язанню проблеми самовизначення

особистості здебільшого сприяє профільне навчання старшокласників. Так, наприклад, колектив Криворізького обласного ліцею-інтернату для сільської молоді розробляє проблему "Формування готовності старшокласників до життєвого самозначення". Готуючи абітурієнтів для педагогічного вузу, особливу увагу вчителі ліцею приділяють формуванню професійного самовизначення через здійснення старшокласниками особистісного професійного самодослідження.

З цією метою на заняттях із дисциплін психолого-педагогічного циклу (психологія, риторика, педагогіка, наукові основи пізнавальної діяльності) створюються умови для пізнання майбутнім учителем себе, розуміння свого внутрішнього світу, реальної оцінки своїх професійних можливостей. Серед багатьох засобів навчання й виховання, які використовуються в ліцеї, слід звернути увагу на щоденник-пакет методик професійного самопізнання й самовизначення ліцеїста "Професійний автопортрет" (автори-укладачі: Пехота О.М., Журомська Л.М., Шепетуха Н.М.).

Щоденник запрошує до серйозного й вдумливого діалогу із самим собою, має стартові можливості для розуміння принципової незавершеності процесу індивідуального розвитку вчителя. Вступаючи в діалог, кожен ліцеїст набуває можливості з'ясувати свою готовність до саморозвитку, дізнатися про власний тип мислення, тип темпераменту, з'ясувати рівень професійної спрямованості, комунікативних та організаторських здібностей і, як результат, скласти індивідуальну програму професійного росту на період навчання в ліцеї.

Такий підхід ми вважаємо корисним, але не єдиним у процесі формування розвиненої особистості. Проте, як свідчать результати дослідження, зазначений підхід зміцнює ставлення учнів до оцінки й самооцінки, остання стає вагомішою для старшокласників у визначенні власних особистісних якостей, порівняно з оцінкою оточення. Самопізнання старшокласників, таким чином, досягає вищого етапу, що відбивається в самостереженні, самооцінці, прагненні до самовдосконалення, і приводить до самоосвіти й самовиховання, тобто тих якостей особистості, які, на наш погляд, є провідними характеристиками вільної, розвиненої особистості, здатної міркувати, приймати рішення й постійно самовдосконалюватися.